

Поширення лексики офіційно-ділового стилю в мові друкованих засобів масової інформації // Документ, мова, соціум: теорія та практика : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 10–11 квіт. 2014 р. / М-во культури України, М-во освіти і науки, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, Ін-т менеджменту, каф. Соціальних комунікацій та інформаційних технологій. – К. : [НАКККиМ], 2014. – С. 50–52. (0, 5 друк. арк.)

УДК 81'37+81'38'373:33

Навальна Марина Іванівна,
доктор філологічних наук, професор,
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди”
(м. Переяслав-Хмельницький)

ПОШИРЕННЯ ЛЕКСИКИ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ В МОВІ УКРАЇНСЬКИХ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розглянуті найуживаніші лексичні одиниці офіційно-ділового стилю в сучасній українській періодиці, названо позамовні чинники, які спричинили проникнення цих лексем у мову преси, визначено їхню стилістичну роль.

Ключові слова: офіційно-діловий стиль, мова періодики, позамовні чинники, стилістична роль.

В статье рассмотрены наиболее употребляемые лексические единицы официально-делового стиля в современной украинской периодике, названы внеязыковые факторы проникновения этих лексем в язык прессы, определена их стилистическая роль.

Ключевые слова: официально-деловой стиль, язык периодики, внеязыковые факторы, стилистическая роль.

In the article deals with the most lexical items officially-business style in the modern Ukrainian periodicals named in extralinguistic factors of penetration oh these tokens in the language of the press, defined their stylistic role.

Keywords: officially-business style, language periodicals, extralinguistic factors, stylistic role.

У мовознавчій літературі „основною комунікативною функцією офіційно-ділового стилю є функція настановчо-інформативна” [19, с. 565]. Цим стилем користуються перш за все при складанні офіційних документів, що регламентують життя установ, організацій, громадян і суспільства взагалі. До офіційно-ділового стилю відносять „різного роду інструкції виробничого і технологічного характеру: по використанню певних методів у роботі, по експлуатації апаратури чи обладнання і под.” [19, с. 565].

А.П. Коваль подає докладний перелік тих сфер суспільної комунікації, які обслуговуються офіційно-діловим стилем, наголошуючи при цьому на необхідності документального оформлення відносин між сторонами, які вступають між собою в певні стосунки: „Діловий стиль – це стиль, який задовольняє потреби суспільства в документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових стосунків між державами, організаціями, а також між членами суспільства в офіційній сфері їх спілкування” [13, с. 10]. Подібне визначення дає Н.В. Ботвина [3, с. 8].

С.Я. Єрмоленко наголошує, що офіційно-діловий стиль „належить до виразно об’єктивних стилів, виділяється найвищою мірою книжності” [12, с. 469]. Функціонує стиль здебільшого в писемній формі, хоч має усні форми: доповідь, виступ тощо.

Таким чином, в українській науковій літературі проблема визначення офіційно-ділового стилю охоплює такі основні позиції: призначення стилю (настановчо-інформативне мовлення), сфера вживання (офіційні стосунки), форма комунікації (писемна та усна) [22, с. 285].

Офіційно-діловий стиль привертає увагу дослідників у різних аспектах [1; 2; 6; 7; 11; 14; 20; 21]. Особливо активно стиль почав вивчатися науковцями з прийняттям України незалежності [10; 16; 17; 18]. Це

спричинило активне функціонування офіційно-ділового стилю у всіх сферах життєдіяльності суспільства, в тому числі і в мові засобів масової інформації. Оскільки стиль існує переважно в писемній формі [12, с. 469], то найширше він представлений у мові друкованих засобів масової інформації.

У статті розглянемо найуживаніші лексичні одиниці офіційно-ділового стилю в сучасній українській періодиці, назвемо позамовні чинники, які спричинили проникнення цих лексем у мову преси, визначимо їхню стилістичну роль.

Офіційно-діловий стиль у мові української сучасної періодики представлений текстами указів, законів, наказів, розпоряджень, ухвал та ін. Здебільшого в такій формі стиль подають в офіційних виданнях законодавчої та виконавчої влади, зокрема в газетах: Верховної Ради України – „Голос України”, Кабінету Міністрів України – „Урядовий кур’єр”. Зазвичай офіційно діловий стиль представлений у пресі документальними жанрами [12, с. 469]. Напр.:

Указ

Президента України

Про внесення зміни до положення про здійснення помилування

Внести до Положення про здійснення помилування, затвердженою Указом Президента України від 19 липня 2005 року №1118, зміну, включивши в абзаці першому пункту 8 слова „Кабінету Президента України”.

Президент України В.Ющенко

м. Київ, 28 вересня 2009 року

№768/2009 („Урядовий кур’єр”, 1.10.2009).

Постанова

Верховної Ради України

Про призначення Порошенка П.О. Міністром закордонних справ України

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 85 Конституції України Верховна Рада України постановляє: Призначити Порошенка Петра Олексійовича Міністром закордонних справ України.

Голова Верховної Ради України В.Литвин

м. Київ

9 жовтня 2009 року

№1639-VI („Голос України”, 11.10.2009).

Послугуються офіційно-діловим стилем, зокрема заявою як документальним жанром, партійні видання. Вони таким чином виголошують свої політичні позиції щодо процесів у суспільстві. Напр.: *„Заява Народної партії щодо стабільності і своєчасності пенсійного забезпечення в Україні”* („Народна”, 27.03.2010). Документальні жанри в пресі подаються в рубриках *„Офіційно”, „Наради й засідання”, „Рішення прийнято”* та ін.

Крім окремих текстів офіційно-ділового стилю, в мові української преси активно вживаються лексеми, характерні для офіційно-ділового стилю. Найбільше серед них дієслів: *гарантувати, наголошувати, відзначати, ухвалювати/ухвалити, прибувати/прибути, розслідувати, призначити, підтверджувати, приймати, розробити, затвердити, зафіксувати, включати, нагороджувати, продемонструвати, порушити, розглядати/розглянути, визначати, регламентувати, проводити/провести, використовувати* та ін. Здебільшого дієслова позначають дії перших осіб держави та різних державних органів, установ, комісій тощо, напр.: *„я [Юлія Тимошенко] гарантую, що ми перевіримо кожну витрачену копійку, кожен тендер, кожну ліцензію”* („Персонал плюс”, 6.12.2019); *„Президент наголосив на необхідності оперативно використати всі важелі для формування парламентської демократичної коаліції”* („Урядовий кур’єр”, 30.10.2007); *„Верховна Рада ухвалила закон щодо посилення відповідальності за наругу над державними символами України”* („Україна молода”, 5.06.2009); *„Тимчасовій слідчій комісії доручили важливі завдання: розслідувати обставини порушення законодавства України та*

бездіяльності правоохоронних і контролюючих органів” („Україна молода”, 20.10.2009); „Пройшла інформація: Порошенка **призначили** Міністром закордонних справ” („Урядовий кур’єр”, 30.10.2007); „Довбаня **призначили** заступником Генерального директора Національного агентства України з іноземних інвестицій та розвитку” („Газета по-українськи”, 1.10.2009); „Працівники при собі матимуть довідку, яка **підтверджує** їх роботу в поліклініці” („Яготинські вісті”, 12.01.2010); „Феодосійська міліція **зафіксувала** шість фактів шахрайства, жертвами якого стали працівники торгівлі” („Іменем закону”, 12.02.2009); „Показники Держкомстату **продемонстрували** позитивні зрушення в промисловості та будівництві” („Голос України”, 12.08.2009); „За фактом вибуху прокуратура **порушила** кримінальну справу” („Вісник Переяславщини”, 4.09.2009); „Народні депутати **розглянули** два альтернативні законопроекти” („Гарт”, 7.10.2009); „Кабінет міністрів України **затвердив** перелік нафто- та газопереробних підприємств України...” („Урядовий кур’єр”, 24.12.2008).

Дієслова зазвичай вживаються в прямому значенні і позначають процеси прийняття, затвердження різних документів, програм, інструкцій, заходів тощо. Напр.: „Конституцію в новій редакції слід **приймати** невідкладно” („Шевченківський вісник”, 12.10.2009); „...парламент доручив Кабінету Міністрів у тримісячний термін **розробити та затвердити** державну програму створення та відкриття пунктів закупівлі молока...” („Урядовий кур’єр”, 23.10.2009); „Поняття соціальної держави **включає** політику держави в системі соціального захисту населення, соціального страхування” („Іменем закону”, 12.02.2009); „**Затверджено** генеральний план проведення ремонтних і відновлювальних робіт” („Голос України”, 23.08.2009); „У кінці місяця **розглядатимуть** зміст і структуру балансу підприємства” („Київщина Батьківщина”, 23.11.2009); „Процедуру сертифікації продукції **визначає** орган зі сертифікації продукції” („Київщина Батьківщина”, 23.11.2009); „Банк користувався застарілою інструкцією, яка **регламентує** діяльність інкасаторської служби” („Україна

молода”, 14.04.2009); „Новий уряд прийшов, щоб **провести** довгоочікувані реальні реформи та **використати** нові можливості для створення сприятливого клімату бізнесу” („Урядовий кур’єр”, 5.03.2009).

Окремі дієслова офіційно-ділового стилю надають мові періодики урочистості, піднесеності, напр.: „У суботу в Чигирині урочисто **відзначили** 360-річчя утворення Української козацької держави” („Україна молода”, 20.10.2009); „На ювілей рідної харківської школи Леонід Чернівецький **прибув** уже під завісу урочистостей...” („Україна молода”, 20.10.2009); „Щороку відзнакою **нагороджують** осіб та організації, які виконують визначну гуманітарну роботу” („День”, 2.09.2009).

Нерідко в мові періодики офіційності надають дієслова мовлення. Найпоширенішими є лексеми *заявляти*, *зазначати*, *наголошувати*, які часто стосуються оприлюднення заяв офіційних осіб чи офіційних установ. Напр.: „Нині загрози зриву президентських виборів немає. Про це на прес-конференції у Чернігові **заявив** Голова Верховної Ради Володимир Литвин” („Голос України”, 14.10.2009); „В Україні пік фінансової кризи минув, днями **заявила** прем’єр-міністр Юлія Тимошенко” („Голос України”, 12.08.2009); „Керівництво японської корпорації **заявило** про готовність взяти участь у будівництві швидкісної залізниці швидкісної залізниці з аеропорту „Бориспіль” до Києва” (Київщина регіональна”, 23.03.2009); „Як **зазначає** видання „Бізнес-Ревю”, в нинішніх умовах економіка потребує стимулюючих заходів” („День”, 26.09.2009); „Валентин Наливайченко **зазначив**, що робота над розсекреченням окремих архівів СБУ ведеться вже три роки” (Україна молода”, 28.01.2009); „З першого дня перебування на посаді нинішній губернатор області Олександр Старух **наголосив** на необхідності термінових вирішень питань стосовно лідерства Запорізького регіону” („Іменем закону”, 24.09.2009); „Найглибшу точку падіння пройдено і економіка починає рухатися вгору, **наголосив** міністр економіки Богдан Данилишин” („Вісник Переяславщини”, 18.08.2009).

Рідше журналісти використовують дієслова мовлення на зразок *закликати, повідомляти, зачитувати, поширювати, констатувати, стверджувати, підкреслювати, інформувати* та ін. Напр.: *„Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко **закликала** місцеві органи влади розрахуватися з НАК „Нафтобаз” за спожитий газ...”* („Голос України”, 15.10.2009); *„Про економічні показники **повідомила** прем'єр-міністр, відкриваючи засідання Кабінету Міністрів”* („Голос України”, 15.10.2009); *„На погоджувальній раді лідерів депутатських фракцій та голів парламентських комісій Голова Верховної ради України **зачитав** заяву Міністра внутрішніх справ”* („Голос України”, 23.10.2009); *„Днями **недійний простір поширив** новину щодо проекту держбюджету на 2010 рік...”* (Іменем закону”, 23.09.2009); *„Лідерка БЮТу **констатувала** про рішення фракції”* („День”, 1.11.2009); *„Загальне зниження ціни на євро до кінця року може стати відчутнішим, **стверджують** незалежні експерти”* („День”, 26.09.2009); *„Академік Степан Вовханч **підкреслив**, що в сучасних умовах загострилися дві цивілізаційні тенденції...”* („За вільну Україну”, 22.03.2007); *„Віце-прем'єр, зокрема, **поінформував**, що бельгійські фірми можуть надати Україні суттєву допомогу”* („Урядовий кур'єр”, 5.03.2008).

Дієслова мовлення передають офіційний статус спілкування, зазвичай вони позбавлені образно-емоційних відтінків, надають публіцистичним текстам книжності.

Чіткі ознаки офіційно-ділового стилю передають дієслова із суфіксом **-ся**. Найуживаніші з них: *звертатися, скаржитися, обиратися, передбачатися* та ін. Напр.: *„Усі громадяни зможуть **звертатися** до судів безоплатно”* („Шевченківський вісник”, 24.11.2009); *„Виборець має право **звернутися** з письмовою заявою до дільничної виборчої комісії...”* („Яготинські вісті”, 12.01.2010); *„...люди **скаржаться** на те, що з нинішнім зростанням цін пенсій і зарплат не вистачає навіть на найнеобхідніше”* („Яготинські вісті”, 12.01.2010); *„Депутати всіх рівнів **обиратимуться** за відкритими списками”* („Шевченківський вісник”, 24.11.2009); *„Насамперед*

передбачається здійснення ратифікації нової конституційної угоди Євросоюзу...” („Урядовий кур’єр”, 22.11.2009). На початку ХХІ ст. такі дієслова здебільшого стосуються виборчого процесу, а також звернень громадян до різних інстанцій та ін.

Фіксуємо низку інших дієслів, які позначають дії офіційних органів, угруповань, окремих посадових осіб тощо, напр.: *висловлюватися*, *здійснюватися*, *зупинятися*, *займатися*, *зумовлюватися*, *відбуватися*, *застосовуватися*, *завершуватися* та ін. Напр.: „...міністр **висловився** за зміну методології розрахунку таких макропоказників як ВВП і інфляція” („Персонал плюс”, 6.12.2009); „Фінансування статті частково **здійснюватимуться** за рахунок перевищення запланованих надходжень...” („Персонал плюс”, 6.12.2009); „Голова уряду **зупинився** на заходах боротьби з корупцією в судовій сфері” („Урядовий кур’єр”, 8.12.2009); „Товариство **займається** розробкою та впровадженням нових інформаційно-освітніх технологій” („Урядовий кур’єр”, 5.03.2008); „Операційне обслуговування **зумовлюється** ситуацією, що складається у міжнародній валютній системі” („Урядовий кур’єр”, 5.03.2008); „З’їзд об’єднання „Свобода” **відбувається** в скромному актовому залі „Київпроект” („Свобода”, 11.10.2010); „Адміністративні штрафи **застосовуються** до осіб, які вчинили адміністративний проступок” („Урядовий кур’єр”, 5.03.2008); „**Завершується** досудове слідство у кримінальній справі, порушеній після нападу на мелітопольське відділення „Ощадбанку” („Україна молода”, 11.06.2009).

Подекуди дієслова із суфіксом **-ся** вживаються синонімічними парами. Пор.: „Щороку ліміти на сміття **поновлюються** та **затверджуються** Київською облдержадміністрацією” („Яготинські вісті”, 5.03.2009).

У мові української періодики вживаються типові для офіційно-ділового стилю розщеплені присудки. Напр.: „Міністерство економіки **пропонує запровадити** державне регулювання цін на дизельне паливо й бензин” („Іменем закону”, 12.11.2009); „Європейська комісія **рекомендує розпочати**

з Македонією переговори про вступ до ЄС...” (Україна молода”, 16.10.2009); „Органи місцевого самоврядування **рекомендують формувати** виконавські органи” („Шевченківський вісник”, 12.10.2009); „Конституційному Суду **доведеться здійснити** правовий аналіз можливості проведення референдуму...” („Персонал плюс”, 20.02.2009). Зазвичай такі синтаксичні конструкції вживають у звітах зі зборів, засідань, колегій, нарад. Слова зазвичай передають нейтральне значення, зовсім позбавлені емоційно-експресивного забарвлення.

У мові газет часто вживають типові словосполучення типу „дієслово + іменник”. Напр.: „Хочеться **привернути увагу** на важливість чіткої організації роботи з призначення житлових субсидій...” („Соціальний захист”, лютий, 2007); „Недавно Дума одностайно **схвалила закон**, який дає право Дмитрові Медведєву збройними силами захищати громадян Росії на території будь-якої країни” („Літературна Україна”, 8.10.2009); „Індія та Китай... **уклали угоду** про спільну роботу над проблемою зміни клімату...” („Урядовий кур’єр”, 23.10.2009); „Уряд **ухвалив постанову**, яка дасть змогу **вдосконалити порядок** нарахування ...щомісячної доплати до пенсії...” („Урядовий кур’єр”, 23.10.2009); „Міліція Полтавщини ...**готова надати допомогу** у розкритті злочинів...” („Іменем закону”, 23.10.2008); „Щопонеділка губернатор краю **проводить нараду** з представниками силових структур...” („Іменем закону”, 23.10.2008); „У місті **починає роботу** група російських офіцерів” („Голос України”, 23.07.2009); „Профспілковий комітет відмовився **узгоджувати наказ** керівництва підприємства” („Сіверщина”, 4.10.2008); „Поки ми **приймемо закони**, які так потрібні нашому суспільству, можемо загубити його фундамент – молоду силу держави” („Голос України”, 23.08.2009); „У першому читанні **ухвалено законопроекти** з питань власності на землю” („Чернігівський вісник”, 8.10.2009); „**Прийнято рішення** першочергово опрацювати списки осіб, які зазнали збитків...” („Урядовий кур’єр”, 15.02.2009); „Такий стан

книгорозповсюдження не може задовольнити попит на українську книжку” („Урядовий кур’єр”, 1.03.2009).

Офіційності мові преси надають стереотипні головні члени речення: *надійшло повідомлення, питання обговорили, система гарантує, розслідування показало, циркуляр передбачає, збори постановили* та ін. Напр.: „**Тривожне повідомлення надійшло** на пульт Бродівської державної служби охорони близько опівночі” („Україна молода”, 28.01.2009); „**У Верховній Раді... обговорили питання** раціонального використання ресурсів...” („Голос України”, 14.10.2009); „...державна **система гарантує** і належну зарплатню, і надійний соціальний захист” („Іменем закону”, 30.10.2009); „**Розслідування показало**, що в проблему були втягнуті всі викладачі училища” („Гарт”, 7.10.2009); „**Новий циркуляр передбачає** низку заходів для наукових працівників” („Україна молода”, 14.04.2009); „**Збори постановили: роботу правління визнати задовільною...**” („Яготинські вісті”, 5.03.2009).

Виділяємо низку стереотипних словосполучень офіційно-ділового стилю „іменник + іменник”. Напр.: „**Вирішенню завдань** сприяє експансія фінансового сектора економіки...” („Персонал плюс”, 11.12.2007); „**У сфері економіки державне регулювання** передбачає встановлення загальних правил і порядку господарювання” („День”, 23.09.2009); „**Після отримання заяви** банком була проведена конверсія валют...” („Київщина регіональна”, 23.03.2009); „**На виконання доручення** Прем’єр-міністра України Ю.В. Тимошенко в управлінні економіки райдержадміністрації організовано постійно діючу телефонну „гарячу лінію” („Баришівські вісті”, 14.10.2009); „**Президент підписав указ** про дострокове **припинення повноважень** Верховної Ради...” („Голос України”, 13.05.2009); „...після **узгодження програми** з опозицією документ буде розглянуто в сесійній залі наступного пленарного тижня” („Україна молода”, 14.04.2009); „...ключовим моментом у **вирішенні завдання** є встановлення зрозумілих та прозорих правил, здатних сприяти інвестиційному співробітництву” („Урядовий кур’єр”, 3.03.2008).

Рідше послуговуються словосполученнями типу „іменник + прикметник”, пор.: „*Кадрове питання не потребує попереднього розгляду в комітетах*” („Голос України”, 23.10.2009); „*В офіційні дані інфляції народ не вірить*” („День”, 11.08.2009).

Багатокомпонентні словосполучення ще більше „нейтралізують” публіцистичний стиль. Пор.: Напр.: „*За новим рішенням уряду, рідні мають отримати компенсації у розмірі 200 тисяч гривень*” („День”, 11.08.2009); „*На засіданні урядового комітету з питань економічної політики під головуванням першого віце-прем’єра О. Турчинові прийнято за основу проект постанови щодо встановлення квот на експорт соняшникової олії...*” („Урядовий кур’єр”, 1.03.2008); „*Медіа-профспілка не має брати гранти на свою діяльність і повинна мати постійно діючий виконавчий орган*” („Персонал плюс”, 28.02.2008); „*За результатами перевірок разом з фінансовими санкціями та пенєю додатково нараховано до бюджетів усіх рівнів майже 42 мільйони гривень податків...*” („Урядовий кур’єр”, 11.12.2007); „*За кодексом розпорядники бюджетних коштів здійснюють оплату платежів після отримання товарів, робіт, послуг...*” („Баришівські вісті”, 17.10.2009); „*Відтак проурядова фракція відкликала проект постанови про розгляд антикризової програми уряду*” („Україна молода”, 14.04.2009); „*У прийнятій резолюції конференції були визначені першочергові напрями розв’язання нагальних проблем*” („Урядовий кур’єр”, 22.11.2007). Здебільшого такі словосполучення характерні для офіційних документів, інструкцій тощо. Публіцистиці вони надають чіткості, логічності викладу, однозначності формулювань.

Особливої стереотипності надають мові преси штампи, кліше [12, с.469] типу: *згідно з, про внесення змін, не пізніше, з метою, рішення щодо* та ін. Дослідниця С.Я. Єрмоленко називає їх „канцеляритом” [12, с.470]. Напр.: „*Згідно з Постановою Кабміну для одержання дотації на гектар посівів потрібен перелік документів...*” („Яготинські вісті”, 5.03.2008); „*Набір номерів змінено згідно з наказом Міністерства транспорту та зв’язку*”

(„Урядовий кур’єр”, 13.10.2009); „Президент підписав указ „**Про нагородження працівників культури та мистецтва...**” („Урядовий кур’єр”, 14.09.2009); „У Президента говорили **про відзначення** державними нагородами...” („Урядовий кур’єр”, 10.09.2009); „**Про внесення змін до переліку об’єктів, що фінансуються за рахунок коштів стабілізаційного фонду, йшлося на нараді**” („Урядовий кур’єр”, 9.09.2009); „Резиденти... зобов’язані подати до податкового органу декларацію **не пізніше 60-го календарного дня, що передує такому виїзду**” („Урядовий кур’єр”, 13.03.2008); „**Рішення щодо** надання підприємствам дозволів на право користування пільгами комісія приймає колегіально” („Соціальне страхування”, травень, 2008); „Проект закону розроблено з **метою посилення захисту інтересів інвесторів...**” („Свобода слова”, 17.11.2009).

Звороти зазвичай характерні для офіційних видань „Урядовий кур’єр” та „Голос України”. Для цих та інших відомчих, державних видань властиві різні типи зворотів, які надають публіцистиці виразного ділового відтінку, напр.: „**На важливості наради наголосила прем’єр, відкриваючи засідання**” („Урядовий кур’єр”, 10.10.2009); „**Виступаючи на зборах, селяни звернули увагу на необхідності призупинення підписання договорів оренди...**” („Яготинські вісті”, 7.02.2009); „Державна податкова адміністрація веде постійну роботу, **спрямовану на виявлення та попередження фактів корупції...**” („Вісник Переяславщини”, 24.07.2009); „**Штрафні санкції, передбачені договором, документально підтверджені...**” („Голос України”, 23.10.2009).

Типові для офіційно-ділового стилю іменники – назви документів, що активно функціонують у публіцистиці, напр.: *постанова, угода, указ, наказ, договір, контракт, ліцензія, розпорядження* та ін. Пор.: „**Постанова про призначення позачергових виборів Малинського міського голови вступила в дію**” („Голос України”, 23.08.2010); „**Головнокомандувач Військово-морського флоту визнав порушення угоди**” („Голос України”, 23.07.2009); „**Уряд видає новий указ, і в черговий раз люди страйкують...**” („Газета по-

українськи”, 19.11.2009); „*І ніякі союзи, **договори** не можуть змінити деякі протистояння*” („Голос України”, 23.02.2010); „*Компанії можуть укласти **контракт** на своє представництво через фірму*” („Голос України”, 14.10.2009); „*Фірми отримують **ліцензію** на діяльність від урядових структур*” („Голос України”, 14.10.2009); „*Рішенням Конституційного Суду **постанова** була призупинена*” („Баришівські вісті”, 14.10.2009); „*Клієнт банку може отримати **розпорядження** вже через три дні*” („Україна молода”, 14.04.2009).

Офіційності публіцистиці надають іменники, що називають предмети, процеси зі сфери діловодства, судочинства, суспільних та міжнародних відносин. Напр.: *засідання, рішення, правосуддя, реєстрація, візит* та ін. Напр.: „*У Верховній Раді триває 34-те **засідання** комітету з правових і політичних питань*” („Голос України”, 14.10.2009); „***Правосуддя** в Україні здійснюється виключно судами*” („Баришівські вісті”, 17.10.2009); „*...потрібно створити інтегровану систему земельного кадастру і **реєстрації** прав власності*” („За Українську Україну”, 29.10.2009); „*Президент вирушить з офіційним **візитом** до Швейцарської Конфедерації*” („Голос України”, 22.09.2009).

Поряд із лексемами офіційно-ділового стилю автори вживаються розмовні слова. Напр.: лексема *свідчення* „*давання показань на суді або на допиті; показання свідка*” [5, с. 1107] і розмовне слово *нардеп* надають тексту контрасту, пор.: „***Свідчення** у Генпрокуратурі вчора мав дати „**нардеп**” Сергій Терьохін*” („Україна молода”, 20.10.2009).

Деякі газетні жанри характеризуються високою частотою вживання абстрактних іменників на **-ання**, напр.: „*Фінансові **зобов’язання** зумовлені договірно-фінансовими документами*” („Газета по-українськи”, 19.11.2009); „*Глобальні інтеграційні процеси вимагають нових підходів до **розв’язання** проблем розвитку сільського господарства*” („Урядовий кур’єр”, 30.10.2009); „*Останніми днями в Україні зі шпальт газет не сходить тема можливого **створення** газового консорціуму*” („Персонал плюс”, 14.03.2009); „*Боротьба*

з корупцією, **спрощення** звітності та системи сплати податків – головні завдання структури” („Свобода слова”, 17.11.2009); „Для **подолання** економічної кризи українці необхідно тільки дві складові – компетентна влада і сильна політична воля” („Вісник Переяславщини”, 24.07.2009); „Юлія Тимошенко звинуватила Рахункову палату в **виконанні** політичного замовлення” („Голос України”, 14.10.2009); „**Декларування** доходів неодмінний обов’язок державного службовця” („Київська правда”, 19.03.2009); „**Йдеться передусім про вдосконалення** законодавчої бази...” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „...спеціалісти наголошують про значне **підвищення** стабільності й ліквідності своєї валюти...” („Голос України”, 14.10.2009); „**Важливу роль у формуванні** структури відіграв ринок робочої сили” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „**Основою правового регулювання** оплати праці є тарифна система” („Дзеркало тижня”, 24.12.2009); „**Використання** діючих форм власності в корисливих особистих і групових інтересах приховують від органів державного управління” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „**Скасування** вексельної форми сплати податку відбулося до **врегулювання** проблем із несвоєчасним відшкодуванням ПДВ” („Дзеркало тижня”, 24.12.2009); „...триває **обговорення** ситуації світових ринків на його можливий вплив на українську економіку” („Урядовий кур’єр”, 12.10.2009); „**Сьогодні досвід** головних корпорацій світу переконливо свідчить, що **забезпечення** високої якості – завдання комплексне” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „**Майже в усіх** країнах Європи, США і Японії обов’язкова сертифікація набула значного **поширення**...” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „**Подання** народних депутатів взяли до уваги...” („Урядовий кур’єр”, 20.02.2008); „**Народний депутат** направив **звернення** до голови Федерації профспілок України” („Голос України”, 23.10.2009); „**Екс-депутати** вважають, що справжньою причиною їх **відкликання** стало те, що вони рішуче виступили на сесіях проти розбазарювання сільської землі” („Сіверщина”, 4.10.2009); „**У структурі** апарату Міністерства внутрішніх справ діє управління моніторингу **дотримання** прав людини...” („Голос

України”, 23.07.2009); „Рішення про **внесення** змін до уточненого списку виборців на виборчій ділянці приймається діляночною виборчою комісією чи органом ведення реєстру скарг громадян” („Яготинські вісті”, 12.01.2010); „Від 2004 року країна поділена навпіл. Це факт, який не потребує **підтвердження**” („Україна молода”, 10.06.2009).

Іменників на **-ання** буває в реченні кілька, напр.: „**Важливого значення** набуває **удосконалення** виробничої інфраструктури шляхом **впровадження** технічних, економічних і організаційних заходів” („День”, 13.10.2009). Такі синтаксичні конструкції здебільшого позбавлені будь-якого експресивного забарвлення, характеризуються найвищою мірою книжності. Навіть використання синонімічних пар не додає текстам емоційності чи образності. Пор.: „**Причинами виникнення і зростання державного дефіциту є економічна криза, економічна нестабільність**” („Дзеркало тижня”, 23.02.2009).

Зрідка лексеми, що вживаються переважно в прямому значенні, подають в офіційних повідомленнях із переносним значенням чи відтінком. Зазвичай це трапляється в партійних, масових виданнях з метою піддати сумніву чийсь дії, обіцянки тощо. Напр.: „**От, приміром, прем'єр-міністр „забезпечує” аграріїв дешевим паливом, що насправді виявляється дорожчим за те, що пропонують комерційні структури**” („Київщина регіональна”, 23.03.2009).

Отже, в мові сучасної української періодики активно вживають слова та словосполучення, що зазвичай характерні для офіційно-ділового стилю. Здебільшого елементи цього стилю представлені дієсловами з нейтральним значенням та словосполученнями різних типів. Подекуди дієслівні лексеми офіційно-ділового стилю формують синонімічні пари. Іменники зазвичай називають у мові преси види документів та деякі суспільні та міжнародні процеси.

Слова офіційно-ділового стилю переважають в інформаційних жанрах, зокрема звітах, офіційних видань. Вони надають публіцистиці книжності,

стислості, позбавляють текстів будь-якого емоційно-експресивного забарвлення. Подекуди лексеми офіційно-ділового стилю надають мові періодики урочистості, піднесеності. Вживання лексем офіційно-ділового стилю в переносному значенні – явище поодиноке. Слова та словосполучення офіційно-ділового стилю в публіцистиці виконують інформаційну функцію.

Література

1. Алкаді Мансур Салех Абду. Дипломатичний підстиль у структурі офіційно-ділового стилю мови: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук: спец. 10.02.02 / Алкаді Мансур Салех Абду. – Дніпропетровськ, 1998. – 19 с.
2. Безугла О.В. Особливості синтаксичних засобів офіційно-ділового стилю в українській літературній мові / О.В. Безугла // Філологія. Методика. Педагогіка. – К., 2002. – С. 9 – 12.
3. Ботвина Н.В. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі української мови) / Н.В. Ботвина: Навч. посіб. – 3-е вид., перероб. і допов. – К.: АртЕк, 2001. – 275 с.
4. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови / Н.В. Ботвина: Навч. посіб. – К.: АртЕк, 1998. – 261 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел]. – К.: ВТФ „Перун”, 2002. – 1440 с.
6. Горбачук Д. В. Дієслівно-іменні сполучення слів у текстах офіційно-ділового стилю / Д.В. Горбачук // Проблеми української мови та методики. – Слов’янськ, 1997. – С.76 – 81.
7. Горбачук Д. До питання семантичної і структурної характеристики стійких сполучень слів офіційно-ділового стилю / Д. Горбачук // Полтавський держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Збірник наукових праць. Сер. „Філологічні науки”. – Полтава, 2000. – Вип.4 – 5. – С.94 – 109.

8. Горбачук Д.В. Прийменникові конструкції у текстах офіційно-ділового стилю / Д.В. Горбачук // Проблеми української мови та методики. – Слов'янськ, 1997. – С.50 – 59.

9. Горбачук Д. Усна і писемна форми офіційно-ділового стилю / Д. Горбачук // Полтавський педінститут ім. В. Г. Короленка. Вісник. Сер. Філологічні науки. – Полтава, 1998. – Вип.1. – С.209 – 213.

10. Дмитренко М.Й. Ділове спілкування як феномен соціальної дійсності: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03. / М.Й. Дмитренко. – Х., 2005. – 19 с.

11. Доценко О. Л. Особливості реалізації засобами мови імперативної функції текстів законодавчого підстилю офіційно-ділового стилю / О.Л. Доценко // Система і структура східнослов'янських мов: сучасні тенденції розвитку східнослов'янських мов. – К., 2003. – С.276 – 283.

12. Єрмоленко С.Я. Офіційно-діловий стиль / С.Я. Єрмоленко // Українська мова: Енциклопедія / [Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), Зяблюк М.П. та ін]. – 3-ге вид., зі змінами і доп. – К.: Вид-во "Укр. енцикл." ім. М.П.Бажана, 2007. – С. 469 – 470.

13. Коваль А.П. Культура ділового мовлення / А.П. Коваль. – К., 1982. – 295 с.

14. Паламар Л. Граматична організація мовних одиниць офіційно-ділового стилю / Лариса Паламар // Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Вісник. Серія: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – К., 2001. – Вип.11. — С.56 – 59.

15. Практикум зі стилістики української мови: науковий і офіційно-діловий стилі: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Світлична Є.І., Берестова А.А., Цвяшко Ю.О. та ін.; Нац. фар мац. акад. України. – Х.: Золоті сторінки, 2002. – 255 с.

16. Сушко О. Жанрова різноманітність фразеологізмів офіційно-ділового стилю української мови / О. Сушко // Мова та історія. – К., 2003. – Вип.66. – С.11–14.

17. Сушко О.І. Фразеологія офіційно-ділового стилю української мови (на матеріалі документів першої половини ХХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 / О.І. Сушко. – К., 2007. – 19 с.

18. Сушко О. Фразеологізми офіційно-ділового стилю у службових документах Галичини в першій половині ХХ століття / О. Сушко // Мова та історія. – К., 2005. – Вип.74: Мова, міфопоетика та символіка. – С.46 – 49.

19. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика / За заг. редакцією акад. І.К.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1983. – 588 с.

20. Тищенко Л.О. Розвиток лексики офіційно-ділового стилю української мови на початку ХХ ст. (1917-1933 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. / Л.О. Тищенко. – К., 2007. – 20 с.

21. Тищенко Л.О. Утворення архаїзмів і неологізмів у лексиці офіційно-ділового стилю в період з березня 1917 до початку 1930-х рр. Л.О. Тищенко // Ономастика і апелятиви. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип.12. – С.135 – 142.

22. Цирикович П. Зміст і обсяг поняття офіційно-ділового стилю української та словацької мов / П. Цирикович // Українська термінологія і сучасність. – К., 2001. – Вип.4. – С.283 – 286.